

Більдер Н.Т., ст. викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Харківська державна академія дизайну і мистецтва

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація.** У статті розглянуті шляхи підвищення ефективності дизайн-освіти шляхом застосування сучасних технологій менеджменту, зокрема, управління проектами.*

***Ключові слова:** дизайн-менеджмент, педагогічні технології, компетентнісний підхід, базові компетенції, проектна команда, управління проектами, тренінгові групи.*

***Аннотація.** Більдер Н.Т. Управление проектами в учебной деятельности. В статье рассмотрены пути повышения эффективности дизайн-образования путем применения современных технологий менеджмента, в частности, управление проектами.*

***Ключевые слова:** дизайн-менеджмент, педагогические технологии, компетентностный подход, базовые компетенции, проектная команда, управление проектами, тренинговые группы.*

***Annotation.** Bilder N.T. management projects in educational activity. In article the considered ways of increase of efficiency of design formation by application of modern technologies of management, in particular, management of projects.*

***Keywords:** design management, pedagogical technologies, competence the approach, base the competence, a design command, management of projects, treeing groups.*

Надійшла до редакції 16.09.2010

Постановка проблеми та її актуальність. У зв'язку із триваючим демографічним спадом, зростає конкуренція на ринку освітніх послуг. Сучасна соціально-економічна дійсність характеризується усе більш жорсткою конкуренцією суб'єктів у просторі перенасичених ринків технологій, товарів і послуг в умовах економічної кризи. Сучасна економіка орієнтована на кадри, які набагато перевершують показники освіти більшості випускників вищої школи. Очевидно й те, що більш значимими й ефективними для успішної професійної діяльності є не розрізнені знання, але узагальнені вміння, що проявляються в умінні вирішувати життєві й професійні проблеми, здатності до іншомовного спілкування, підготовка в галузі інформаційних технологій і ін.

Підвищення ефективності використання дизайну як інтегральної інноваційної діяльності, обумовлює **актуальність** теми дослідження: необхідність при оптимізації сучасної системи дизайн-освіти в Україні у відповідності із світовими тенденціями професійної освіти й потребами ринку фахівців для високотехнологічних виробництв враховувати сучасні тенденції організації спільної проектної діяльності, втілення ефективних педагогічних технологій формування фахової компетентності, впровадження компетентнісного підходу в практику української дизайнерської освіти.

Уявляється цілком очевидним і **зв'язок** цієї проблеми з актуальними **теоретичними й практичними завданнями**. Він зумовлений, зокрема, тим, що застосування сучасних освітніх технологій відкриває можливості істотно прискорювати адаптацію випускників на сучасному ринку праці, створює умови для їх професійної і особистісної самореалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що розв'язанню цієї вкрай важливої проблеми присвячені теоретичні дослідження, прикладні розробки і практична діяльність Даниленко В.Я. [2] Деякі аспекти проблеми викладені в працях В.І.Слободчикова, Т.М.Ковальова, Г.Н.Філонова [4, 5].

Однак, на жаль, якщо складні і багатоаспектні проблеми керування дизайн-процесом досить широко розробляється дослідниками в галузі дизайну [3, с. 10-14; 7, с. 120-127], то реалізації принципів дизайн-менеджменту при організації навчального процесу ще не приділяється належної уваги.

Низка ж цих проблем безпосередньо пов'язана з проблемами професійного самовизначення і життєвого успіху й утворює у такому розумінні своєрідну спільну зону інтересів дизайну, маркетингу, психології та менеджменту.

Мета цієї статті полягає у огляді шляхів підвищення ефективності проектної діяльності студентів ХДАДМ через реалізацію компетентнісного підходу і застосування сучасних технологій дизайн-менеджменту, зокрема, управління проектами в навчальній діяльності.

Відразу звернемо увагу на те, що ефективність може бути визначена тільки у відношенні якоїсь конкретної мети. Інакше кажучи, не існує абстрактної

«ефективності системи», має місце, виняткове, ефективність досягнення цілей. Робота виконана за планом НДР ХДАДМ.

Результати досліджень. Прообразом сучасних подань компетентнісного підходу вважаються ідеї загального й особистісного розвитку, сформульовані в контексті психолого-педагогічних концепцій розвиваючого й особистісно-центрованого навчання. У цьому зв'язку, компетенції розглядаються як наскрізні, поза- над- і метапредметні утворення, що інтегрують як традиційні знання, так і різного роду узагальнені інтелектуальні, комунікативні, креативні, методологічні, світоглядні й інші вміння.

Усередині компетентнісного підходу виділяються два базових поняття: компетенція й компетентність, при цьому перше з них «включає сукупність взаємозалежних якостей особистості, що задаються стосовно певного кола предметів і процесів», а друге співвідноситься з «оволодінням, володінням людиною відповідною компетенцією, що містить його особистісне відношення до неї й предмету діяльності». [4]

Компетентнісний підхід розглядається як діалектична альтернатива більше традиційному кредитному підходу, орієнтованому на нормування змістовних одиниць. Відповідно, оцінка компетенцій, на відміну від екзаменаційних випробувань, орієнтованих на виявлення обсягу і якості засвоєних знань, припускає пріоритетне використання об'єктивних методів діагностики діяльності (спостереження, експертиза продуктів професійної діяльності, захист навчальних портфелів і ін.).

Сама компетентність розглядається як «здатність до рішення завдань і готовність до своєї професійної ролі в тій або іншій області діяльності». Відповідно, компетенція пред'являється, у першу чергу, роботодавцями й суспільством у вигляді деяких специфічних очікувань, пов'язаних із професійною діяльністю випускника. Більше того, саме рівень відповідності індивідуальних показників - очікуванням роботодавця й суспільства й покладається як основний показник компетентності. [1]

Українська педагогічна свідомість в істотному ступені — *об'єктоцентрична*, тобто в більшості використовуваних концепцій, основним елементом змісту є *об'єкти й знання про їх*. Відповідно, і компетенція в українському змісті визначається як спосіб діяльності відносно певних об'єктів.

Якщо ж звернутися до американського досвіду формулювання компетентнісних моделей, то тут на перший план виходить дія, операція, що співвідноситься не з об'єктом (реальним або ідеальним), але - із ситуацією, проблемою. Відповідно, об'єкти здобувають зовсім інший статус: це вже не природні феномени, які повинні бути пізнані, описані й класифіковані, але - рукотворні свідчення оволодіння відповідною компетенцією (об'єкти дизайну, плани, звіти, аналітичні записки). [1]

На сьогодні із розряду екзотичних знань, необхідних тільки професійним менеджерам великих проєктів, у категорію базових компетенцій

багатьох фахівців перейшли технології проєктного керування (Project Management). У цей час багато компаній вишиковують довгострокові програми навчання персоналу в області управління проєктами з урахуванням специфіки своєї діяльності. [5]

Діяльність в області дизайну, у широкому змісті цього слова, є проблемно-орієнтованою, спрямованою на реалізацію потреб кінцевого споживача продукту дизайну-процесу; створення продукту як міждисциплінарна діяльність потребує професійної організації й ефективного керування. [8]

У період навчання у вищому художньому навчальному закладі необхідно надати студентам можливість набути навички організації спільної проєктної діяльності, участі у роботі проєктних команд по створенню об'єктів дизайну, навички проєктного управління.

В основі поняття «проєктна діяльність» лежить філософське поняття діяльності. Проєктування узагальнено визначається як діяльність по створенню проєкту (лат. *projectus* – виступаючий, кинутий уперед) – прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану.

Проєкт – це тимчасовий захід, призначений для створення унікальних продуктів або послуг. «Тимчасове» означає, що в будь-якого проєкту є початок і неодмінно настає завершення, коли досягаються поставлені цілі, або виникає розуміння, що ці цілі не можуть бути досягнуті. «Унікальних» означає, що створювані продукти або послуги істотно відрізняються від інших аналогічних продуктів і послуг. Унікальність продуктів або послуг проєкту обумовлює необхідність послідовного уточнення їхніх характеристик у міру виконання проєкту.

Управління проєктами – це прикладання знань, досвіду, методів і засобів до робіт проєкту для задоволення вимог, пропонованих до проєкту, і очікувань учасників проєкту. Щоб задовольнити цим вимогам і очікуванням, необхідно знайти оптимальне сполучення між цілями, строками, витратами, якістю й іншими характеристиками проєкту.

Керування проєктами підкоряється чіткій логіці, що зв'язує між собою різні області знань і процеси керування проєктами.

Насамперед у проєкту обов'язково є одна або кілька цілей. Під цілями ми будемо далі розуміти не тільки кінцеві результати проєкту, але й обрані шляхи досягнення цих результатів (наприклад, застосовувані в проєкті технології, система керування проєктом).

Досягнення цілей проєкту може бути реалізовано різними способами. Для порівняння цих способів необхідні критерії успішності досягнення поставлених цілей. [5]

Крім того, для керування ресурсами необхідно забезпечити ефективну організацію робіт. Це стосується структури керування проєктом, організації інформаційної взаємодії учасників проєкту.

Тим часом у діючих навчальних планах підготовки дизайнерів України зовсім ігноруються ці аспекти підготовки фахівців.

Так, у навчальних планах дисципліни «Основи маркетингу і менеджменту» для студентів українських художніх навчальних закладів не передбачено проведення практичних занять, у ході яких студент мав би можливість відпрацювати навички проектного управління.

У харківській державній академії дизайну і мистецтв з 2005 року проводиться експеримент по організації міждисциплінарної діяльності проектних команд, до яких входять студенти-дизайнери Академії, а також студенти-психологи, студенти, що опановують спеціальності маркетинг, піар-менеджмент.

У весняному семестрі 2009-2010 навчальному році для студентів Харківської державної академії дизайну і мистецтв була надана можливість участі у роботі тренінгових груп. Тренерами-стажистами (під керівництвом автора) були студенти 5 курсу Міжрегіональної академії управління персоналом, які опановують спеціальність «Практична психологія». В рамках переддипломної практики студентів-психологів було проведено тренінг „Управління проектами” за авторською програмою.

При складенні програми тренінгу було враховано особливості навчання у художньому навчальному закладі.

Цільова аудиторія: студенти 2-4 курсів факультетів Д, Ом. Характеристика тренінгової групи: 12 чоловік, гомогенна по професійній ознаці. Тривалість тренінгу – 10 годин.

Основні завдання тренінгу: формування й розвиток навичок успішної взаємодії членів команди в різних ситуаціях; розвиток навичок прийняття групових рішень; підвищення рівня особистої відповідальності за результат; формування навичок об'єктивного відстеження виконання проекту.

Базові компетенції, які спрацьовувалися у вправах: персональна відповідальність у команді, делегування повноважень, розв'язання проблем, конфліктів, створення довірчих відносин, навички мотивації й впливу, написання односторінкового документа, що визначає предметну область; документування критеріїв успіху; обчислення тривалості і встановлення послідовності робіт.

Учасники тренінгу (93% опитуваних) вважають, що відсутність у програмах навчання дизайнерів (і не тільки дизайнерів, а і студентів факультету Образотворче мистецтво) дисциплін, спрямованих на формування навичок ефективної взаємодії, управління проектами усвідомлюється студентами як недолік системи художньої освіти.

Висновки. Управління проектами дає відчутні результати у всіх областях використання, чим і пояснюється зростаюча популярність цієї технології, що становить інтерес і як засіб управління власними проектами, до яких можна віднести будь-які зміни, що носять унікальний характер і тимчасові по своїй природі.

Аналіз роботи експериментальних груп показав, що існують передумови для впровадження компетентнісного підходу в практику української

дизайнерської освіти, втілення в учбовий процес підготовки дизайнерів педагогічних технологій формування фахової компетентності, застосування сучасних технологій дизайн-менеджменту, зокрема, управління проектами в навчальній діяльності.

Подальші дослідження планується проводити з вивчення командної взаємодії в процесі управління проектами по створенню об'єктів дизайну при організації навчального процесу у закладах художньої освіти.

Література:

1. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании / А.Г. Бермус – Ростов на Дону, 2007. — 120 с.
2. Даниленко, В.Я. Дизайн України в контексті художньо-проектної культури: монографія. /В.Я. Даниленко. – Х.: Колорит, 2005. – 244 с.: іл.
3. Кирхлер, Э., Дизайн работы в организациях. /Э. Кирхлер., Э.Хёльцл – М., Гуманитарный центр, 2003. – 212 с., ил.
4. Компетенции в образовании: опыт проектирования. [Электронный ресурс] Сборник научных трудов /Под ред. А.В. Хуторского. – Режим доступа <http://eidos.ru/shop/edooks/610310/index.htm>
5. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Управление проектами. / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро. – М.: Высшая школа, 2001. – 240 с.
6. Ульрих, К. Промышленный дизайн: Создание и производство продукта /К. Ульрих – М., Вершина, 2007 – 448 с.: ил.
7. Gorb, P. (ed. and introduction). Design Management, Architecture Design and Technology Press, London, 2007, – 320 p.